

Tlačová konferencia Národnej banky Slovenska
k Správe o finančnej stabilite k máju 2013
dňa 28. mája 2013

Petra Pauerová, hovorkyňa NBS

Dobrý deň, ja vás vítam na dnešnej tlačovej konferencii k Správe o finančnej stabilite k máju 2013. Hneď na začiatku vám poviem takých pár organizačných detailov. Po skončení tlačovej konferencie si môžete zobrať tu úvodné slovo, ktoré pán Dvořáček teraz bude mať. Potom o tretej by sme vám pustili už neembargovanú správu, čiže vám v zásade dávame priestor do tej tretej, aby ste napísali z tlačovky, čo budete počuť, a o tretej potom pošleme, vlastne aj vystavíme na webe už neembargovanú celú správu. No a teraz by som, aby som veľa nerozprávala, odovzdala slovo pánovi Dvořáčkovi, ktorý je výkonným riaditeľom pre Útvar dohľadu nad finančným trhom. A taktiež ešte chcem privítať pána Mareka Ličáka, ktorý je riaditeľ Odboru politiky obozretnosti na makroúrovni a bude mať následne prezentáciu. Nech sa páči.

Vladimír Dvořáček, výkonný riaditeľ Útvaru dohľadu nad finančným trhom NBS

Ďakujem pekne, vážené dámy, vážení páni, táto informácia na úvod – ja ju vnímam pozitívne, vyplýva z toho, že banková rada nám schválila bez pripomienok túto správu a nebolo treba nič prerábať – to len na úvod a na vysvetlenie. Takže nemáme akýkoľvek problém ju v podstate promptne zverejniť v tom znení, ako bola pripravená. Sme radi, že vám môžeme predostrieť vlastne túto Správu o finančnej stabilite v úplne novom šate. Táto správa bola pozmenená. Správa je stručnejšia, má rozsah približne do štyridsať strán, snažíme sa v správe používať zrozumiteľnejší jazyk a snažíme sa podať veľmi prehľadnú informáciu o finančnej stabilite, zrozumiteľnejšiu možno aj trochu širšiemu okruhu ľudí ako doteraz. Takže toľko k nejakým takým formálnym a štrukturálnym zmenám v samotnej správe. To ale, čo je dôležité, je obsah tej správy, čo v správe chceme odkomunikovať, ako vyzerá tá finančná stabilita v Slovenskej republike, čo na ňu vplýva, aké sú tie dôležité riziká, ktoré sú pred nami. O tom by som sa teraz na úvod zmienil, potom bude ešte k tomu podrobnejšia prezentácia. Takže, pokiaľ ide o slovenskú ekonomiku, všetci vieme, že to je otvorená ekonomika a preto všetky nepriaznivé trendy v externom prostredí na ňu vplývajú. Toto je aj tá úvodná správa, ktorú v Správe komunikujeme. Tie najvýznamnejšie negatívne externé vplyvy - je pretrvávajúca dlhová kríza a takisto aj negatívny makroekonomický vývoj v krajinách eurozóny. Globálne finančné trhy v druhom polroku 2012 síce zaznamenali relatívne pozitívny vývoj, avšak systémové riziko pre finančný sektor eurozóny predstavuje práve nesúlad medzi vývojom na finančných trhoch na strane jednej, ktorý je relatívne pozitívny, a tou makroekonomickou situáciou a dlhovou krízou na strane druhej. Toto, čo som na úvod povedal, malo nejaký odraz aj na stabilite finančnej v Slovenskej republike, avšak je dôležité povedať, že napriek týmto negatívnym vplyvom slovenský finančný sektor vykazuje pomerne vysokú odolnosť

voči prípadným šokom. Táto odolnosť je podložená najmä tým, že slovenský finančný sektor disponuje veľmi vysokou mierou solventnosti, dostupnosti zdrojov financovania a relatívne konzervatívneho spôsobu obchodných modelov finančných inštitúcií. Na základe tohto tvrdenia si dovoľím povedať, že slovenský finančný sektor dosahuje priaznivejšie výsledky vo viacerých kľúčových oblastiach, a to najmä kapitálová vybavenosť, ziskovosť, kreditná kvalita aktív aj dlhodobá likvidita, v porovnaní s bankovými sektormi iných krajín Európskej únie. To je to úvodné a veľmi dôležité konštatovanie tejto správy. V ďalšej časti potom upozorňujeme na viaceré riziká ďalšieho vývoja, ktoré môžu mať nejaký negatívny vplyv - a o týchto by som sa teraz podrobnejšie zmienil. Predovšetkým to najvýznamnejšie riziko, ale je to pretrvávajúce riziko, ktoré je identifikované dlhú dobu, je riziko prameniace zo zhoršenia schopnosti podnikov a domácností splácať svoje záväzky, resp. aj z možnosti poklesu hodnoty slovenských štátnych dlhopisov. V tomto kontexte je potrebné poukázať na viaceré negatívne trendy v minulom období, ktoré by mohli prispieť k zvýrazneniu tohto rizika, a to najmä spomalenie ekonomického rastu, spojené so zvýšením nezamestnanosti, poklesom reálnych miezd a znížením kvality domáceho podnikového sektora. Napriek týmto trendom však zhoršenie ekonomickej situácie sa zatiaľ neprejavilo na plošnom náraste zlyhaných úverov. Takže hovoríme o tom len ako o možnom riziku, ale žiadne znaky toho, že by dochádzalo k nárastu zlyhaných úverov zatiaľ v sektore nie sú. Druhým významným rizikom, ktoré máme identifikované, je ďalšie zhoršovanie domácej makroekonomickej situácie, a to najmä vo vzťahu k otvorenosti našej ekonomiky a tým negatívnym trendom, ktoré som spomínal v úvode. Špecifickým rizikom v rámci tohto zhoršenia situácie je aj situácia v sektore komerčných nehnuteľností. Tu by mohlo mať negatívny vplyv zlyhanie najmä veľkých systémovo významných klientov, ktorí majú v jednej alebo viacerých bankách výraznejší podiel na úverovom portfóliu. V tejto súvislosti je veľmi podstatné, čo chceme odovzdať ako správu bankovému sektoru, aby banky obozretne pristupovali k identifikácii takýchto problémových úverov a vytvorili dostatočné rezervy na prípadné straty z nich plynúce. Takisto ten problém slovenských štátnych dlhopisov som spomínal. Vzhľadom na vysoký podiel slovenských vládnych dlhopisov v portfóliách domácich bánk je veľmi dôležité, aby nedošlo k zhoršeniu stability Slovenska. Ďalším zdrojom rizika môže byť tiež riziko dlhého obdobia nízkych úrokových sadzieb. Úrokové sadzby zaznamenali výrazný pokles najmä po uvoľňovaní menovej politiky Európskej centrálnej banky, ako reakcia na finančnú krízu. Toto, samozrejme, prinieslo viaceré pozitíva pre finančný sektor a takisto aj pre domáci finančný sektor, na druhej strane však, ak takáto situácia bude pretrvávať dlhodobejšie, môžu z tohto vyplývať aj rôzne riziká. Takýto negatívny dopad môže byť napríklad pokles výkonnosti, výnosnosti aktív s nižšou mierou rizika. Toto môže negatívne ovplyvňovať ziskovosť subjektov a takisto aj rizikovosť portfólií v jednotlivých finančných inštitúciách. Medzi teda finančnými sektormi na toto je veľmi citlivý napríklad sektor poisťovní. Ďalším dôležitým systémovým rizikom pre bankový sektor, ktorý potenciálne môže ovplyvniť domácu ekonomiku ako celok, je tiež riziko kumulácie kreditného rizika v úverových portfóliách bánk. V prípade dlhého obdobia nízkych úrokových sadzieb môže rásť význam rizika negatívneho

dopadu zvýšenia úrokových sadzieb aj na samotných klientov – čiže môže dôjsť k zhoršeniu splácania z ich strany. V ďalšej časti by som sa venoval stručne problematike úverov. Na trhu bankových úverov, ktorý je, samozrejme, veľmi dôležitý a má dopad na makroekonomický vývoj, sledujeme dve také rozdielne tendencie. Pokiaľ ide o podniky, o podnikový sektor, v priebehu roku 2012 sme tu zaznamenali negatívny trend. Tento vývoj možno charakterizovať ako oslabenie na jednej strane ponuky, ale aj na druhej strane dopytu, pričom banky sprísňovali podmienky poskytovania úverov najmä v dôsledku pretrvávajúcej neistoty. Opačný vývoj bol však v sektore domácností, kde sme zaznamenali rast na relatívne vysokej úrovni, a to najmä v segmente úverov na bývanie. K tomuto vývoju prispel najmä silný dopyt zo strany klientov. Pokiaľ však ide o nejaký ďalší potenciál rastu v tomto segmente, ten vidíme skôr negatívne a nevidíme tu už taký veľký priestor. Na záver sa zmienim ešte o jednom špecifickom riziku, ktoré sa ukazuje v ostatných rokoch najmä vo vzťahu k faktu, že slovenský bankový sektor je silne naviazaný vlastnícky na veľké európske bankové skupiny a je to možnosť negatívneho vývoja v materských finančných skupinách na domáce finančné inštitúcie. Iste viete, že v posledných rokoch zaznamenala väčšina bankových sektorov v Európskej únii zhoršenie finančnej pozície, a to tak v oblasti solventnosti, ako i dostupnosti zdrojov a takisto aj ziskovosti. Táto situácia, samozrejme, môže vplývať aj na domáci finančný sektor, a to najmä v dôsledku spomínaného vysokého podielu zahraničného kapitálu v našom sektore. Konkrétne prejavy týchto negatívnych tendencií môžeme sledovať napríklad v racionalizačných opatreniach zo strany materských spoločností. Tieto racionalizačné opatrenia sa môžu dotýkať aj dcérskych spoločností, ktoré sa nachádzajú na našom území. Osobitným rizikom tu zostáva už nami komunikovaná tzv. transformácia významných dcérskych spoločností na pobočky zahraničných bánk, a takisto aj v oblasti poisťovníctva transformácia poisťovní na pobočky. Ak by táto tendencia alebo tento trend bol viac rozšírený v budúcnosti, môže viesť až k oslabeniu finančnej stability domáceho finančného sektora a ekonomického systému ako celku. Čiže toto tiež pokladáme za významné riziko. Pokiaľ teda ide o nejakú možnosť znížiť tento negatívny dopad najmä tohto rizika, veľmi dôležité vidíme to, aby si tieto banky zachovali dobrú pozíciu v rámci vlastných skupín, v rámci bankových skupín, a takisto aby legislatívne zmeny na národnej úrovni, ale aj na európskej, neznižovali atraktivitu finančného sektora. Preto táto otázka je tiež komunikovaná v tejto správe a zaoberáme sa aj vplyvom rôznych regulatórnych zmien na stabilitu finančného sektora. Toľko slov na úvod, ďakujem pekne.

Marek Ličák, riaditeľ Odboru politiky obozretnosti na makroúrovni NBS

Ďakujem pekne. Dámy a páni, dovoľte, aby som tiež prispel k tejto diskusii a rozvinul niektoré tie myšlienky, ktoré pán Dvořáček naznačil. Prezentáciu som rozdelil na štyri také základné časti – najprv si povieme niečo o tom, aký bol vývoj v externom prostredí a jeho dopad na finančnú stabilitu, potom následne v domácom prostredí ekonomickom, preberieme si samotný bankový sektor a následne ešte taká nová téma, ktorou sa zaoberáme, a to je vývoj v regulátorno-legislatívnom prostredí a jeho dopad na finančnú stabilitu. Takže už bolo povedané, že z pohľadu externého prostredia vývoj priniesol, dá

sa povedať, viac negatív ako pozitív. Možno spomenúť tie základné veci, to znamená zhoršenie ekonomického vývoja v eurozóne, čo je v podstate hlavný trh, kam Slovensko vyváža, čiže pre nás absolútne podstatný. Na druhej strane ste možno postrehli určité zlepšenie na finančných trhoch. Na jednej strane to môžeme vnímať ako pozitívnu vec, ale je treba povedať, že tento pozitívny vývoj na finančných trhoch nie je podložený fundamentami, to znamená nie je ani tak v súlade s makroekonomickým vývojom a pokiaľ nastane taká situácia, je stále v hre riziko, že nastane určitá korekcia. Čiže to zlepšenie, ktoré momentálne vidíme, prináša určitú hrozbu aj na spätné korekcie, takže keď si aj budeme neskôr hovoriť o pozitívnych trendoch spojených s rastom finančných trhov, môžeme očakávať určité zhoršenie v prípade korekcie tohto vývoja. A naďalej panujú obavy o stabilitu bankového sektora. To je niečo, čo sa s nami ťahá už niekoľko rokov. Tá situácia sa postupne zlepšuje – máte možnosť vidieť to na tom pravom grafe, kde hlavne situácia v periférnych štátoch i v bankových sektoroch sa zlepšila. Minimálne sa znížila závislosť od ECB-čky, vidíme, že stúpili klasické prijímané vklady, čiže pomaličky tá cesta sa ako keby už, alebo ten vývoj sa dostal do tých správnych koľají, ale zatiaľ je to pomalý vývoj a naďalej platí, že bankový sektor v eurozóne je stále v pomerne oslabenej pozícii. V správe sa venujeme tiež takým dvom špecifickým rizikám. Je to niečo, čo bolo na začiatku celej dlhovej krízy. Ide hlavne o to, že veľa štátov, tých periférnych štátov, ktoré teraz sú v tom ohrození, vstupovalo do krízy s pomerne vysokou zápornou čistou medzinárodnou investičnou pozíciou. Inými slovami, tie štáty si podstatne viac požičiavali, ako boli schopní požičiavať iným – to je tá čistá pozícia jedného štátu voči druhým. Táto situácia sa tiež už pomaličky začala zlepšovať. Minimálne stále vidíme, že tá nedôvera investorov tam existuje, aj tá konkurencieschopnosť tých štátov je stále pomerne nízka. Čiže ide znova o problém, ktorý si vyžaduje riešenie, ale zjavne to riešenie bude trvať trochu dlhšie. A ďalší problém je nadmerná zadĺženosť súkromného i verejného sektora – znova pomerne známa téma. Zatiaľ znova pomerne málo sa zlepšilo v tejto oblasti. Vidíme, že minimálne súkromný sektor – to vidíte na tom pravom grafe, síce nevidno tú dynamiku, ale z pohľadu súkromného sektora to zadlžovanie sa už zastavilo, ale naďalej rastie vo verejnom sektore. Všetci sme svedkami diskusie o tom, kde sa na jednej strane hovorí, že treba trochu ubrať z týchto opatrení, na druhej strane treba zväziť, pretože takéto diskusie môžu vyvolať spätné nejaký negatívny dopad na finančné trhy. Čiže z nášho pohľadu je veľmi dôležité pokračovať v týchto ozdravných opatreniach na znižovanie celkového dlhového zaťaženia. Ďalej by som prešiel k domácejmu prostrediu, to znamená sme už v našej domácej ekonomike. Čiže to, čo sme hovorili, čo sa dialo v zahraničí, prirodzeným spôsobom sa prejavilo aj u nás, keďže sme malá otvorená ekonomika, čiže pre nás je dôležitý hlavne ten makroekonomický vývoj – ten znova priniesol viac negatív. Asi to všetci poznáte z rôznych článkov a z toho, čo sa okolo nás deje. Čiže podstatné je, že poklesla domáca spotreba a investície – to je veľmi dôležité. Ak aj boli pozitívne trendy – či už nárast exportu alebo v podnikových sektoroch, bolo to výrazne koncentrované, a hlavne na výrobu automobilov. Čiže zvyšok sektorov, ako je stavebníctvo, obchod a iné oblasti, zaznamenali skôr negatívne trendy. V prípade domácností sa tiež tá situácia trochu zhoršovala, hlavne vývojom na trhu

práce. To, čomu sa tiež venujeme výraznejšie v analýze, je už pomerne známa závislosť od výroby automobilov. A tam rozoberáme to, že ten sektor ako celok v Európe je, povedal by som, až v kríze, pričom ide o cyklickú aj štrukturálnu. Cyklickú znamená to, že akonáhle sme v recesii, ten dopyt po automobiloch klesá. Ale problém je v tom, že nastane štrukturálny problém, ktorý vyplýva z toho, že dopyt klesá, ale samotná ponuka, to znamená výrobné kapacity zatiaľ sa výrazne neznížili. Čiže to následne bude vytvárať aj určitý negatívny tlak na Slovensko, ktoré závisí od výroby automobilov, keďže tlak na zníženie výrobných kapacít pravdepodobne bude pretrvávajúť v najbližších rokoch. Z pohľadu finančnej stability dôležité je aj to, že pokračovali konsolidačné opatrenia a minimálne v tejto oblasti konsolidačných opatrení Slovensko nebolo alebo slovenská vláda nebola zdrojom rizík pre finančnú stabilitu. Čiže ten záväzok ísť na tri percentá je veľmi dôležitý pre celkové vnímanie stability na finančnom trhu. Ďalej by som prešiel už k samotnému finančnému sektoru. Bolo spomínané to, čo už asi všetci viete, čo už odznelo v minulých analýzách, to je veľmi silná kapitálová pozícia. Kapitál je niečo, čo banky chráni. Je to nejaký vankúš, ak by padali, padnú na mäkký vankúš – čím vyšší je ten vankúš, tým je ten dopad mäkkší, tým sa im nič nestane. Čiže je to veľmi pozitívne. A môžeme povedať, že tá kapitálová pozícia je jedna z najlepších od roku 2005. Čiže ak aj žijeme v období neistoty, ktorá tu je a tie riziká si ešte prejdeme, je dôležité - ten vankúš je čím vyšší - to je podstatná informácia. Už sme aj spomínali to, že bolo viacero dôvodov pre nárast vankúša, toho kapitálového vankúša. V prvom rade to bolo rozdelenie zisku ešte z roku 2011, aj keď dá sa povedať, že v tomto roku už to rozdelenie alebo ten tok peňazí z toho rozdelenia do kapitálu už nebude až taký vysoký, ako to bolo predtým. A to, čo bankám pomáhalo pri náraste kapitálovej primeranosti, bolo tiež pozitívne precenenie štátnych dlhopisov – to si neskôr ešte spomenieme. To, čo sa negatívne vyvíja, je hlavne ziskovosť. Ziskovosť síce patrí stále medzi tie vyššie v rámci eurozóny, ale treba povedať, že klesá. Na konci roka 2012 ten pokles bol asi o tretinu, podobne klesá aj v roku 2013. Tých dôvodov je niekoľko, môžeme spomenúť bankový odvod, ktorý sa na tom podieľal, ďalej je to nárast nákladov na kreditné riziko, aj keď tam treba spomenúť, že nebolo to nejaké plošné zhoršenie kreditnej kvality, ale skôr vo veľkej miere banky dotvárali opravné položky – to je to, čo máte možnosť vidieť na tom ľavom grafe – to je veľmi pozitívny graf, pretože ten poukazuje, že zlyhané úvery - to sú tie zlé úvery, ktoré nesplácajú - banky ešte viac dopĺňali opravnými položkami. Čiže to je pozitívny jav, ale prejavilo sa to na poklese ziskovosti. A to, čo je negatívne, je pokračujúci pokles úrokových príjmov, čiže naďalej silná konkurencia, nízke úrokové sadzby, to všetko tlačí k tomu, že tie úrokové príjmy, ktoré tvoria dominantnú časť zisku bánk, stále klesajú. Riziká pre ďalší vývoj ziskovosti – už sme spomínali to prostredie nízkych úrokových sadzieb, to znamená čím dlhšie to takto ostane, bude väčší tlak na úrokové marže; možný nárast kreditných prírážok – to by sa prejavilo hlavne na precenení štátnych dlhopisov; a takisto dodatočná záťaž ziskovosti bankového sektora cez rôzne regulačné zmeny. Konkrétne tam spomíname zvýšené dodatočné daňové a odvodové zaťaženie, či už je to napríklad daň z finančných transakcií alebo príliš výrazné obmedzovanie cenovej politiky, keďže poplatková politika tvorí významnú časť ziskovosti bánk. Ešte by sme tu vyzdvihli akúsi snahu bánk

o prevádzkovú efektívnosť. Je to niečo, čomu sú vystavené všetky banky, a tam je dôležité nájsť takú rozumnú mieru, to znamená, aby tá snaha až príliš nezasahovala do určitých procesov, kontrolných procesov – či riadenie rizík alebo rôznych iných interných procesov. Aj vzhľadom na to, čo som spomínal, tie rôzne riziká, ktoré tu naďalej sú v našom trhu, je veľmi dôležité, že naďalej platí to opatrenie, pardon odporúčanie, ktoré sme predstavili ešte začiatkom roka 2012, kde banky musia držať vyššiu, teda odporúčame držať vyššiu úroveň tých základných vlastných zdrojov a tiež určité obmedzenie na rozdeľovanie dividend, pokiaľ hranica primeranosti nie je nad 11,5 %. Prešiel by som k rastu úverov. Už bolo spomínané, ten vývoj bol pomerne rozdielny – podniky, domácnosti. Na jednej strane boli podniky a do veľkej miery podniky reflektovali to, čo sa dialo v zahraničí. Veľmi podobný obraz sme videli aj v iných bankových sektoroch, to znamená banky sú veľmi opatrné, nechce sa im ísť do toho sektora a podobne aj podniky sú opatrné. Čiže stretáva sa nižšia ponuka a nižší dopyt. Aj keď pri hlbšej analýze toho vývoja na Slovensku vidíme, že tie obmedzenia zo strany bánk sú výraznejšie ako pokles dopytu. Preto to aj nazývame, že procyklické, to znamená, že v čase poklesu ekonomiky banky ešte viac zvyrazňujú práve tou opatrnou politikou, ešte viac ako keby trochu prehlbovali ten cyklus. Pri domácnostiach vidíme, že úvery rastú, aj keď hovoríme o miernejšom raste, o desiatich percentách – ak toto číslo spomeniem niekde v zahraničí, závidia nám. Tam hovoria o jednom percente, hovoria o poklese, my sme stále na najvyššej úrovni. Ale hovoríme, minimálne z nášho pohľadu to vnímame ako pokles. Ďalší vývoj do veľkej miery bude závisieť od makroekonomického vývoja. To znamená, ak ekonomika bude dobre fungovať, ľudia si budú viac požičiavať – či už podniky, alebo domácnosti, to je veľmi dôležité. Ale to, na čo sme sa ešte teraz dodatočne pozreli, je aj demografický vývoj. Je to spomínané v rôznych kontextoch alebo pri rôznych diskusiách, ale ak sa pozrieme na projekciu demografického vývoja a keď si pospájame tieto informácie s tým, čo vieme v úveroch, dochádzame k zaujímavému záveru – väčšina úverov, ktoré sú poskytnuté, sú poskytnuté vekovej kategórii asi od 25 do 39 rokov. Táto veková kategória od roku 2005 do roku 2010 vzrástla asi o 7 %, pričom projekcia toho demografického vývoja hovorí, že v roku 2013 až 2018 táto veková kategória, teda počet ľudí v tejto kategórii klesne asi o 5,5 %. Čiže tá masa ľudí, ktorá najviac prispela k rastu úverov, minimálne z pohľadu demografického vývoja, sa bude znižovať. Čiže predpokladáme, že v tomto horizonte už aj toto bude ďalší faktor, ktorý začne vplývať na rast úverov v bankovom sektore – teda hovoríme o úveroch domácnostiam a na bývanie. Ďalej by som prešiel k zdrojom financovania bankového sektora. Už tá prvá veta naznačuje, že ide o tému, ktorá pre nás nie je tak problematická, ale zamerali sme sa na to, aby sme porovnali slovenský bankový sektor so zahraničím. Môžeme byť skutočne radi, že z tohto pohľadu bankový sektor nie je závislý pri financovaní na medzibankových trhoch – to je veľmi dôležité. To znamená gro zdrojov, z ktorých financujú aktivity, pochádza od klientov. To sú najstabilnejšie zdroje, čiže to je ten základný odkaz a to je veľmi dôležité, prečo aj sektor je stabilný. Ďalej by som prešiel už k rizikám. Začnime najprv kreditným rizikom podnikov. Už pán Dvořáček spomínal, že kreditné riziko je veľmi dôležité. Ak si pamätáte, na začiatku som spomínal určité zhoršenie parametrov za podnikový sektor

v ekonomike aj domácností. Čo je ale dôležité, na objeme zlyhaných úverov sa to zatiaľ neprejavilo. To znamená to, aj keď sa mi zhoršila situácia, minimálne v tržbách a v iných parametroch, boli schopní splácať. A tam je jeden veľmi dôležitý faktor, to sú nízke úrokové sadzby. A tie nízke úrokové sadzby spôsobujú, že to úverové zaťaženie pri podnikoch klesá. To znamená, výrazne to kompenzuje určité výpadky v iných oblastiach a to je jeden z faktorov, prečo podniky boli schopné splácať úvery. To, čo bude zvyšovať to riziko v blízkej budúcnosti, je - uvidíme, aký bude ekonomický vývoj – to je veľmi dôležité. Špecifickým sektorom je sektor komerčných nehnuteľností – ale o tom si ešte povieme neskôr, keďže je to sektor, ktorý je veľmi citlivý na ekonomický vývoj – má aj určité svoje špecifiká. To, čo by sme tu ešte mohli spomenúť, možno ste už o tom počuli, v zahraničí je to veľmi časté, často spomínané, tzv. forbearance. A znamená to, že banky ako keby sa snažili skrývať zlyhané úvery. Lebo banka pokiaľ zaznamená, že niekto zlyhal v splácaní úverov, musí vytvoriť opravnú položku. To sa identifikovalo v zahraničí, že banky ani nechcú identifikovať, aby nemuseli vytvárať opravné položky, aby následne im to nezasahovalo do zisku. To sme sa pokúsili identifikovať v našom bankovom sektore – máte možnosť vidieť na tej pravej strane. A minimálne tá časť, ktorá hovorí o prírastku, naznačuje, že v roku 2011-12 malo to skôr klesajúci trend, to znamená, že takýto trend minimálne v našom bankovom sektore nevidíme. Ten nárast, ktorý vidíte ešte v roku 2009-10, to súvisí hlavne s určitými sektormi, ale, čo je dôležité, v poslednom období tento trend u nás nevidíme, takže to je veľmi pozitívne. Ďalej by som prešiel ku kreditnému riziku domácností. Už sme spomínali nárast nezamestnanosti. Je to všeobecný faktor, ale ak sa pozrieme bližšie a v analýze uvidíte taký graf – tu sa nám už nezmesťil, že nárast nezamestnaných my sledujeme ešte podľa príjmových kategórií. A pre banky je dôležité z pohľadu toho, či splácajú-nesplácajú, kto reálne sa stane nezamestnaným. Podstatné je to, aby sa nestali nezamestnaným tie vyššie a stredné príjmové kategórie, lebo to sú tí, ktorí majú gro úverov. Ak sa pozrieme detailnejšie na štruktúru nárastu nezamestnaných, videli by sme, že to, kto rástol v tej štruktúre nezamestnanosti, boli hlavne absolventi. Čiže títo nemajú až taký výrazný vplyv na kreditné riziko, čiže to bolo veľmi dôležité. Podobne domácnostiam pomáhali, podobne tak, ako som spomínal pri podnikoch, obdobie nízkych úrokových sadzieb, čiže to úverové zaťaženie vďaka týmto faktorom bolo výrazne znížené. Pozreli sme sa tiež na takú špecifickú vec. Ide o to, aký vplyv na schopnosť splácať úvery majú určité rodinné záväzky – to znamená rodinné vzťahy. Toto máme skúsenosť aj z iných štátov, ktoré nám to potvrdili, ale koniec-koncov to, či ste schopní splácať, alebo nie ste, do veľkej miery k tomu prispieva aj rodina. Pretože ak vy nie ste schopní, pomôže vám niekto v rodine. A preto sme sa pozreli napríklad na indikátor, aké je celkové zadĺženie domácností na Slovensku. Čím väčšie je – a hlavne keď to porovnáte s inými štátmi – tým je menšia pravdepodobnosť, že nám niekto v rámci rodiny pomôže. A to je obrovská výhoda Slovenska, že to zadĺženie stále je relatívne nízke – to znamená - aj keby došlo k tej najhoršej situácii, stále vám má kto pomáhať. Čiže to je veľká výhoda oproti zahraničiu a viac-menej to potvrdzujú aj regulátori v iných štátoch, že toto je minimálne naša veľká výhoda. Pozreli sme sa aj na porovnanie zadĺženosti Slovenska s inými štátmi a máte možnosť vidieť, že minimálne tieto parametre naznačujú, že

zadĺženosť a tie parametre sú skutočne lepšie ako v iných štátoch. Ďalej by som prešiel k trhu nehnuteľností, ktoré som už spomínal. Je to veľmi dôležitá oblasť, pretože ak si pozrieme rôzne krízy, ktoré vznikali v iných štátoch, väčšinou vznikali na trhu nehnuteľností. Tu je dôležité, že v tejto oblasti, keď si zoberieme teda rezidenčné nehnuteľnosti, nevideli sme žiadne, povedal by som bubliny alebo negatívne veci. Je dôležité, že dostupnosť úverov na bývanie je stále relatívne vysoká. To je ten graf napravo – tá metodika je komplikovanejšia, ale hovorí viac-menej o tom, do akej miery bežný človek z bežného príjmu je schopný zobrať si bežný úver pri bežnej úrokovej sadzbe. Ak je tá čiara nad sto, znamená, že ten úver je dostupný. Čiže technicky čisto z tohto pohľadu tá dostupnosť úverov je relatívne vysoká, ale to, čo bráni vyššiemu rastu úverov, je neistota. Je neistota makroekonomická, vôbec v sektore domácností. Pri trhu komerčných nehnuteľností – to už sme pri tej spodnej časti, už sme spomínali – toto je špecifická vec. Zatiaľ sme tam nevideli nejaké výrazné zhoršenie situácie z pohľadu ponuky, dopytu. Ale tu by sme radi chceli prízvukovať, že tento sektor je veľmi citlivý, ak dôjde k zhoršeniu ekonomiky, skutočne správa sa inak ako rezidenčné nehnuteľnosti a čo je špecifikum, je pomerne nízka likvidita tohto trhu. To znamená, ponuka a dopyt sú koncentrované pri menšom počte subjektov a tá likvidita je skutočne tým pádom podstatne nižšia. Veľmi rýchlo k riziku nízkych úrokových sadzieb. Už pán Dvořáček spomínal zníženie výnosnosti investícií, to znamená - hlavný vplyv by mal na bankový sektor, ale podobne na poisťovne aj na iné oblasti. V bankovom sektore možno by sme mohli vyzdvihnúť tú kumuláciu kreditného rizika v bankách. To znamená - keď máte nízke úrokové sadzby, banky musia byť veľmi opatrné v tom, aby sa do ich portfólia nedostali klienti, ktorí by sa v normálnom prípade tam nedostali. Z pohľadu trhových rizík je dôležité, že to vystavenie voči rizikovým štátom pokleslo hlavne v bankách, ale i v iných sektoroch. Veľmi dôležité je tiež, aký bude vývoj na trhu slovenských štátnych dlhopisov, keďže tieto dlhopisy tvoria dominantnú časť v našom finančnom sektore. Špecifickým rizikom je riziko prenosu negatívnych trendov. Už sme spomínali problém v európskom bankovom sektore. Akonáhle je takáto situácia v európskych bankách, je možné, že materské spoločnosti sa snažia urobiť určité opatrenia – v Maďarsku je známy napríklad tzv. deleveraging, to znamená - cielené znižovanie rastu úverov alebo znižovanie kapitálu. To znamená snažia sa určitým spôsobom minimalizovať tie negatívne dopady a šíria to aj na svoje dcérske spoločnosti. Preto je veľmi dôležité, aká je pozícia tých dcérskych spoločností v rámci skupiny. A na toto sme sa pozreli, aká je pozícia našich bánk v rámci bankových skupín. ROE je vlastne ziskovosť alebo rentabilita vlastných zdrojov a máme porovnanie s rokom 2011 a 2012. Tá červená bodka je Slovensko, tá modrá čiarka je akási prostredná hodnota bankových skupín. Čiže ak sme nad tou modrou čiarkou, tá pozícia dcéry je na Slovensku lepšia ako celá banková skupina. Vidíte, že väčšinou pri tých bankových skupinách tá pozícia je lepšia, aj keď došlo k zhoršeniu. A minimálne pri niektorých bankových skupinách sme videli, že tá pozícia v rámci skupín sa zhoršila. Pričom jedným z dôvodov a to aj uvádzame v Správe, sú aj rôzne legislatívne zmeny, ktoré boli na Slovensku prijaté. Veľmi stručne k regulačnému legislatívnemu prostrediu. Všetci viete o prijatí bankovej únie, to znamená veľmi pozitívne a vnímame to ako veľmi dobrú vec,

na druhej strane je veľmi dôležité, ako budú fungovať detaily tejto novej regulácie. Z pohľadu novej bankovej regulácie CRR/CRD4, ktorá posilňuje celý bankový sektor, vnímame to ako pozitívne, na druhej strane cítime určité oslabenie hlavne pri dohľade nad pobočkami. Bankový odvod, to sme už viackrát verejne o tom diskutovali. Pre nás je podstatné to, aby bol ten odvod závislý od ekonomického cyklu, to znamená - aby banky boli možno menej trestané v tých horších časoch. V treťom a druhom pilieri došlo k viacerým legislatívnym zmenám, neočakávame až taký výrazný dopad, ale skôr vnímame negatívne tie časté zmeny, ktoré v tomto sektore nastávajú. Hlbšie sme sa venovali dani z finančných transakcií, nájdete tam aj podrobnejšiu kvantifikáciu za jednotlivé sektory. Urobili sme kvantifikáciu na dátach z roku 2012, čiže nepredpokladali sme, ako by asi reagovali tie inštitúcie. Zobrali sme dáta za rok 2012, pozreli sme, koľko by táto daň stála. Čiže vyšlo nám približne 46 miliónov eur ročne za celý finančný sektor, z toho asi 28 miliónov eur na bankový sektor. To, čo je dôležité, sú tie riziká. Tie riziká vyplývajú z toho, ako by asi zareagovali inštitúcie. Čiže rizikami sú hlavne presun operácií v rámci skupiny, riziko rôznych zmien štruktúry v rámci finančných skupín, ďalej je to negatívny vplyv na trh štátnych dlhopisov a takisto negatívny dopad na výkonnosť určitých aktív. Ak dovolíte, na koniec zhrnutie. Sektor vnímame ako stabilný – to je dôležité. Primeranosť je veľmi vysoká, tie riziká, ktoré sa objavili, pozorne vnímame, ale nevnímame ich ako riziká, ktoré by ohrozovali stabilitu ako celku. Takže ďakujem pekne za pozornosť, možno trochu dlhšie, ale dúfam, že trochu detailnejšie.

Tomáš Velecký, TV Markíza

Pán Dvořáček, hovorili ste o tom, že vnímate riziko - už si nespomínam to slovo, ale poviem to vulgárne – ako vybrakovania slovenských bánk ich matkami. Na základe čoho si myslíte, že toto riziko tu existuje? Máte nejaké signály? Ďakujem.

Vladimír Dvořáček, výkonný riaditeľ Útvary dohľadu nad finančným trhom NBS

Nechcel by som zopakovať to slovo, ale skôr by som použil také opatrnejšie vyjadrenie, že to je možnosť prenosu niektorých tých negatívnych tendencií vzhľadom na to, že nie všetky sektory v rámci Európy a to jest tie sektory, kde pôsobia matky našich bánk, si vedú tak dobre ako náš sektor - tak, ako sme vám ho odprezentovali. To znamená, že tá banková skupina ako celok, ten vlastník tej bankovej skupiny hľadá nejaký spôsob, ako racionalizovať činnosť. Racionalizácia činnosti znamená úspora nákladov. Nevidel by som na tom ešte nič zlé, nepokladal by som to za nejaké vybrakovanie, je to normálna záležitosť. Čiže hľadajú sa nejaké efektívnejšie formy fungovania tej bankovej skupiny. Jedna z nich je napríklad zníženie počtu pracovníkov – to je taká klasická racionalizácia. Ale tá racionalizácia môže byť aj väčšieho rozsahu. Môže ísť napríklad o nové organizačné usporiadanie celej tej bankovej skupiny a v rámci toho, taká tá jedna z možných foriem, je premena tej banky ako takej, samotnej banky, len na pobočku tej materskej spoločnosti. A tu vidíme to veľké riziko, pretože to je úplne legálna forma, ktorá je garantovaná treaty, čiže najvyšším zákonom platným v rámci

Európskej únie. A treaty garantuje slobodu usadiť sa, to znamená - ja môžem do tej krajiny prísť, môžem odtiaľ odísť, ale môžem tam podnikáť aj cezhranične. V tomto prípade by to znamenalo, že ak sa banka mení na pobočku, ten právny subjekt zaniká. Dnes tá dcérska spoločnosť je akciová spoločnosť, je zapísaná v slovenskom obchodnom registri a musí dostať licenciu od Národnej banky a plniť isté regulatorné požiadavky. Na pobočku takéto nároky nie sú. Ona nie je ani samostatnou právnickou osobou a pokiaľ ide o tú kapitálovú primeranosť a parametre likvidity, tieto už nemusí držať na sólo báze, teda na území Slovenska, ale na úrovni tej skupiny. A v tomto vidíme to riziko. Samozrejme, tej bankovej skupine to pomôže, lebo môže oveľa efektívnejšie používať ten voľný kapitál v rámci celej skupiny, ale pokiaľ je tu dcérska spoločnosť, tak my ten kapitál fixujeme na nejakej úrovni a nie je možné takto s ním voľne nakladať. V tom je ten podstatný rozdiel.

Tomáš Velecký, TV Markíza

A máte nejaké konkrétne signály? Viem o jednej banke, ktorá momentálne prechádza touto transformáciou. Máte nejaké signály, že aj ďalšie banky zvažujú odchod ako právnej entity zo Slovenska a podnikanie iba na báze pobočky? Ďakujem.

Vladimír Dvořáček, výkonný riaditeľ Útvaru dohľadu nad finančným trhom NBS

Nemáme tu žiadne oficiálne žiadosti, ale dokonca nemáme ani žiadne neoficiálne signály. My len na základe tejto jednej skúsenosti sme na to upozornili, že ak by – je to čiste hypoteticky zase ako identifikácia rizika – ak by ďalšie banky chceli postupovať rovnako a bolo by tých bánk viac, tak potom to je už aj riziko pre finančnú stabilitu, ale aj pre samotný ekonomický rozvoj Slovenska.

Petra Pauerová, hovorkyňa NBS

Páči sa, ďalšia otázka. Ja by som možno pánov poprosila, kým zatiaľ nemáme otázky, keďže stresové testovanie nebolo spomenuté v tomto materiáli, či by povedali aspoň pár slov k tým scenárom, proste k stresovému testovaniu. Ja už len dodám aj pre ostatných, stresové testovanie je súčasťou analýzy slovenského finančného sektora, nájdete ho u nás na webe vlastne v tej správe, ktorú zvykneme vydávať. Len tým, že teda nebolo spomenuté na tlačovke, tak možno pár slov.

Marek Ličák, riaditeľ Odboru politiky obozretnosti na makroúrovni NBS

Dobre, asi len veľmi stručne. Podrobnosti nájdete v analýze, ale viac-menej sme použili scenáre, ktoré boli použité aj v polroku 2012, to znamená - kríza štátov, ktorá je založená hlavne na prehlbovaní dlhovej krízy, ale i zhoršení makrovývoja. Dlhovej krízy - ktorý ešte viac predpokladá hlbší prepád ekonomiky a v podstate v dlhšom horizonte. To, čo je podstatné, že tie výsledky boli veľmi dobré. To znamená - pri základnom smere, kde očakávame vývoj podľa predikcie Národnej banky, potreba kapitálu na to, aby všetky banky boli nad 8 % hranicou bol v podstate na nulovej úrovni. Pri druhom scenári potreba kapitálu bola asi 7 miliónov eur, a pri treťom, tom vážnom scenári, kde počítame

s poklesom HDP asi až 10 % a trvaní relativne dlhom, tá potreba kapitálu pre celý bankový sektor bolo iba 11 miliónov eur. Čiže z tohto pohľadu a hlavne keď to porovnáme s vývojom v minulých rokoch, v minulých analýzach, toto je jeden z tých najlepších výsledkov stresového testovania, aký sme dosiahli. Znova sa ale vrátim k tomu, čo sme hovorili. Faktorom, ktorý je za tým pozitívnym výsledkom, je hlavne silná kapitálová pozícia. Čiže to výrazne prispelo k týmto výsledkom. Vďaka.

Petra Pauerová, hovorkyňa NBS

No asi sa viacerí ponáhľate teda na ministerstvo zrejme, takže to nebudeme už naťahovať. Veľmi pekne ďakujeme, že ste prišli na tlačovú konferenciu a prajeme vám pekný deň.